

UNGES TANKER OM STUDIE- VALG

En analyse af
unges valg og fravalg
af uddannelserne
til pædagog,
lærer, sygeplejerske
og socialrådgiver

DANSKE
PROFESSIONS-
HØJSKOLER

Forord

Hvad får unge til at vælge eller fravælge en uddannelse som pædagog, lærer, sygeplejerske eller socialrådgiver? Det kan du læse om i denne folder, som er et uddrag af en længere analyse fra Danske Professionshøjskoler.

De fire professioner er helt afgørende for et velfungerende velfærdssamfund, men i de seneste år har stadig færre unge valgt denne uddannelsesvej: På fem år (2016-21) er antallet af 1. prioritetsansøgninger faldet med 20 pct. på pædagoguddannelsen, 5 pct. på læreruddannelsen, 14. pct. på sygeplejerskeuddannelsen og 13 pct. på socialrådgiveruddannelsen.

Allerede i dag mangler der medarbejdere til de ledige stillinger som pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver. Fx viser tal fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR), at 43 pct. af de opslåede sygeplejerskestillinger i juni-november 2021 ikke blev besat af en kvalificeret ansøger. Det samme gælder 30 pct. af pædagogstillingerne og 20 pct. af stillingerne til folkeskolelærer. Og manglen vil efter alt at dømmes blive større i fremtiden.

Udviklingen kalder på indblik og analyse, så der kan tages fat om rekrutteringsudfordringerne til de professioner, som udgør ryggraden i vores velfærdssamfund. Udover unges refleksioner om til- og fravalg af de fire uddannelser, indeholder denne folder også en række perspektiver, som peger på, hvad der kan gøres for at vende udviklingen.

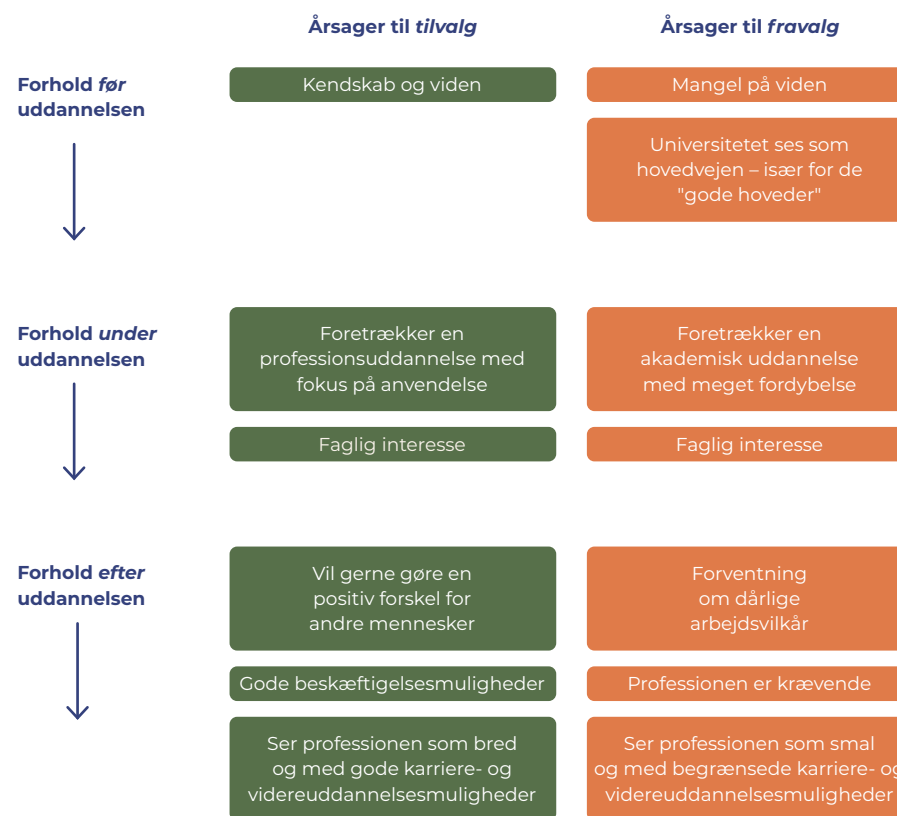
2

Sådan har vi gjort

Analysen bygger på 20 kvalitative interviews med unge. Heraf er ti studerende på pædagog-, lærer-, sygeplejerske eller socialrådgiveruddannelsen, mens ti interviewpersoner har overvejet at søge ind på en eller flere af de fire uddannelser, men valgt ikke at gøre det.

Til- og fravalg af de fire uddannelser

Figuren viser de vigtigste årsager til, at unge til- eller fravælger uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske eller socialrådgiver. Årsagerne knytter sig til forhold enten før, under eller efter uddannelsen.

3

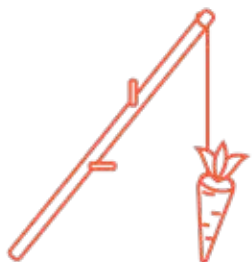
Forhold før uddannelsen

Viden er afgørende

Mange af interviewpersonerne fortæller, at de ikke kendte til de fire uddannelser og hverken hørte om dem i grundskolen eller gymnasiet. Flere af de interviewpersoner, der har tilvalgt uddannelserne, fortæller at de kendte til uddannelserne via familie, venner, egne erfaringer med professionerne og/eller studievalsaktiviteter. Omvendt fortæller dem, der har fravalgt uddannelserne, at de ikke vidste særligt meget om uddannelserne. Det er meget forskelligt, hvor meget studievejledning og studievalsaktiviteter de unge har mødt, og hvor meget viden de selv har opsøgt.

Universitet ses som hovedvejen og er prestigefyldt

Mange af interviewpersonerne ser universitetet som det "naturlige valg", og flere oplever en tydelig forventning fra deres lærere om at vælge universitetet. Nogle giver udtryk for, at forventningen kommer fra dem selv eller fra samfundet i bred forstand. Forventningen bliver særlig tydelig for "de gode hoveder", der møder en forventning om, at de skal udnytte deres gode snit og ikke "spilde" det på at tage en professionsuddannelse.

”

Lærerne sagde; når I kommer på universitetet, så skal I skrive opgaver sådan her. Jeg synes ikke, at det var så fedt. Vi kan jo ikke allesammen læse på universitetet. Vi var måske 1.000 elever. Det var blandt andet derfor, jeg søgte ind på universitetet. Man ser bare mere op til universitetet.

Interviewperson, som overvejer socialrådgiveruddannelsen, og som tidligere har læst en universitetsbacheloruddannelse

”

Vi blev ikke rigtig introduceret for nogle uddannelser i gymnasiet, hvilket egentlig undrer mig. Vi havde ikke nogen sådan forløb eller praktik. Hvilket er lidt forbavsende taget i betragtning af, at man ikke rigtig har været ude i virkeligheden, før man skal træffe nogle ret afgørende valg, altså uden at vide – skal det være universitetet? Eller sådan uden at vide, hvad andre videregående uddannelser er.

Interviewperson der overvejede læreruddannelsen, men valgte en anden uddannelse

”

Jeg synes, at det er meget spændende, hvad der sker med kroppen. Jeg har haft biologi på A-niveau i gymnasiet, og jeg har generelt klaret biologi rigtig godt, og jeg synes også, det var spændende i gymnasiet, hvor det blev sværere. Og jeg synes, at de dele om kroppen var specielt interessant.

Studerende på sygeplejerskeuddannelsen

”

I starten er praktik lidt grænseoverskridende, men hvis det kun var teori, ville det blive tørt og trættende. At komme ud i praktik gør, at man kan mærke det sådan helt finmotorisk.

Studerende på pædagoguddannelsen

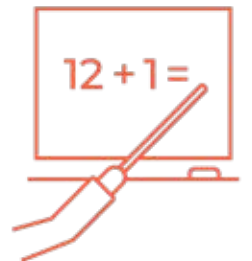
Forhold *under* uddannelsen

Faglig interesse er vigtig

Faglig interesse for uddannelsen er en vigtig faktor, både for dem der har valgt til og fra. Mange af dem, der læser på uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske eller socialrådgiver, fortæller, at de har valgt uddannelsen ud fra en faglig interesse. Flere af dem, der har valgt en anden uddannelse end de fire, begrundes deres fravalg med en interesse for en anden uddannelse eller fagområde.

Anvendelsesorientering i professionsuddannelserne

Studieformen på professionsuddannelserne er for mange en primær årsag til, at de valgte uddannelsen. Fem af interviewpersonerne har tidligere læst på en universitetsuddannelse, og de beskriver typisk, at de på universitetet opdagede, at de foretrak en mere anvendelsesorienteret uddannelse. For dem er det vigtigt, at teori kobles med praktik, og at de får mulighed for at bruge det, de lærer, i "virkeligheden".

Forhold efter uddannelsen

Gøre en positiv forskel for andre

Muligheden for at gøre en positiv forskel er en vigtig faktor for dem, der har valgt uddannelserne. Også de, der har overvejet uddannelserne, men valgt noget andet, fortæller at ønsket om at kunne gøre en forskel for andre mennesker var med i deres overvejelser.

Arbejdsvilkår skaber fravalg

En opfattelse af dårlige arbejdsvilkår i professionen er den vigtigste årsag til, at nogle af interviewpersonerne har fravalgt en af de fire uddannelser. Bekymringen hænger tæt sammen med ønsket om at gøre en forskel for andre: De unge vurderer, at dårlige arbejdsforhold vil kunne forhindre dem i reelt at gøre en forskel. Opfattelsen af dårlige arbejdsvilkår kommer både fra fortællinger i medierne og fra familie, venner og bekendte, der arbejder inden for professionerne.

Beskæftigelsesmuligheder

De, der har valgt uddannelserne til, ser professionerne som brede med gode muligheder for forskellige typer jobs og udvikling i arbejdslivet – mens de, der har valgt fra, ser professionerne som et snævert valg, med en bestemt jobfunktion og begrænsede muligheder for udvikling. Synet på professionen har betydning for både til- og fravalg.

Mulighed for videreuddannelse

Videreuddannelsesmuligheder har betydning både for til- og fravalg, og mønstret er klart: De, der har valgt uddannelserne, vurderer at de har gode muligheder for videreuddannelse. De, der har fravalgt uddannelserne, vurderer mulighederne som mindre gode eller mangler

viden om de muligheder, der findes. Konkrete uddannelsesmuligheder – fx at kunne læse videre på en kandidatuddannelse – betyder meget for begge grupper.

Professionerne er krævende

Flere interviewpersoner mener ikke, at de vil være i stand til at varetage professionen, og har derfor valgt den fra. Nogle fortæller, at jobbet er for krævende, og at deres faglige niveau ikke er højt nok. Både unge med stærke og svage boglige forudsætninger peger på, at jobbet kræver for meget robusthed – og nogle af dem begrundede deres fravalg med, at de er "skrøbelige", "følsomme" eller "mangler selvtillid".

”

Den vigtigste grund til at jeg fravalgte læreruddannelsen var det her med at skulle op hver dag og præstere. Det ville jeg ikke kunne. (...) Og så er der også meget ansvar. Og du skal være meget motiveret og igen have den der selvtillid. Det er den skrøbelige del, som skræmmer.

Interviewperson, som har fravalgt læreruddannelsen, men valgt en anden uddannelse

”

Den vigtigste grund til, at jeg valgte uddannelsen, er, at jeg har fundet ud af, at det, som gør mig glad, er at kunne hjælpe andre til at se deres muligheder og komme ud af en svær situation.

Studerende på socialrådgiveruddannelsen

Perspektiver

Analysen peger på en række områder, hvor der kan sættes ind i forhold til at løse rekrutteringsudfordringerne på uddannelserne til pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver:

→ Giv de unge mere viden om uddannelserne

I både grundskolen og gymnasiet kan der sættes ind med mere viden om professionsuddannelserne, fx i forbindelse med studievejledning og brobygning. Analysen viser, at viden gør en stor forskel for unges studievalg, og at det er forskelligt, hvor meget viden de får med sig. De unge efterspørger konkrete tiltag som fx bedre muligheder for at afprøve uddannelser og professioner og flere muligheder for at tale med både studerende og beskæftigede inden for faget.

→ Omtal uddannelserne som et naturligt valg i gymnasiet

De unge bliver påvirket af måden, der tales om universitetsuddannelser og professionsbacheloruddannelser i gymnasiet. Derfor skal der fokus på, hvordan de fire uddannelser kan omtales som et naturligt valg for alle unge – også de fagligt stærke. Det er også væsentligt, at uddannelserne og professionerne anerkendes som krævende, og ikke omtales om noget "alle kan blive".

→ Tydeliggør professionernes faglighed og muligheder

Analysen viser, at mange unge mangler billeder på professionernes bredde og udviklingsmuligheder. Disse forhold kan fx med fordel tydeliggøres både på UddannelseGuiden, ug.dk, på professionshøjskolernes hjemmesider, og i forbindelse med vejledningsaktiviteter på ungdomsuddannelser og professionshøjskoler.

→ Ret opmærksomhed mod bedre videreuddannelsesmuligheder

Analysen peger på, at videreuddannelse har betydning, og at en del unge enten anser mulighederne for videreuddannelse i professionerne som relativt begrænsede, eller mangler viden om dem. Mange unge vil gerne holde alle døre åbne i forhold til uddannelse, og det kan derfor være en barriere, at de ikke kan være sikre på senere at kunne læse en kandidatuddannelse.

→ Sæt fokus på arbejdsvilkår

Analysen peger på, at opfattelsen af arbejdsvilkårene er en væsentlig barriere for nogle unge. Oplysning og flere positive historier vurderes at kunne gavne rekrutteringen. Der er også unge, som har bred indsigt i arbejdsvilkårene for professionen, der er bekymrede for, om uddannelsen giver dem mulighed for i tilstrækkelig grad at hjælpe andre mennesker, sådan som de ønsker.

Analysen viser, at ...

- Der er brug for at sætte fokus på professionerne, når unge vejledes om studievalg på skoler og ungdomsuddannelser. Mange unge har begrænset viden om uddannelserne og oplever, at der i stedet er fokus på universitetsuddannelser, som præsenteres som det naturlige og mest prestigefyldte valg.
- Beskæftigelse, udvikling og videreuddannelse er vigtigt for unge, når de vælger fag. Derfor skal der tales mere om mulighederne i professionerne, og der skal skabes bedre rammer for at videreudanne sig gennem hele livet.
- Arbejdsvilkårene i professionerne er en bekymring for mange unge. De er bekymrede for, om de er robuste nok til at klare presset, og om de reelt vil kunne gøre den forskel for andre, som de ønsker. Her er der bl.a. brug for flere positive historier.

Læs hele analysen på Danske
Professionshøjskolors hjemmeside
www.dkprof.dk